

מדינת ישראל במקורות

ראשי פרקים

- א. טענת שכנוך
  - 1. חילוניות המדינה
  - 2. איסור הקמת מדינה לפני ביאת המשיח
- ב. תוכנה — מודל לחת העצמאות
- ג. המדינה — פתרון לאנטישמיות
- ד. המדינה — פתרון להתבוללות
- ה. השלטון בארץ-ישראל כמטח דאורייתא
- ו. מדינת ישראל בתהליך הגאולה
- ז. מדינת ישראל — אור לנתיים

וכינו כדורינו בעז"ה למחוקרים, ביורוי חלכות וספרים שלמים בנושאים הקשורים לארץ-ישראל ויישובה, אך הנושא של 'מדינת' ישראל והמיכתתו כה, שהיא כיום נקודת המחלוקת העיקרית בין זרמי היהדות החרדים לרב ה', נשארה, לדאבונו, אדומת בור. במאמר זה נסכם בקיצור את טענות המתנגדים לציונות, נבסס את תמיכתנו במדינת-ישראל על פס מקורות חז"ל, ונזכיר את חשיבותה וחיוניותה בעיני החתורה.

א. טענות שכנוך

1. חילוניות המדינה

רוב המתנגדים לציונות ולמדינת-ישראל באים בטענה המכאיבה שהמדינה אינה 'מספיק דתית'. למשל, מוד' הגאון ר' פיינשטיין זצ"ל משיב לשאלה אודות בית-הכנסת, שרצו לקבוע בו דגל מדינת-ישראל (ביתר עם אמריקאי) ע"י ארון-הקודש, וזו לשונו:¹

אגרות משה א"ח ח"ד סי' ס"ב: אגרת זו נכתבה בשנת תשי"ז, והוכן שנים שינוי פני המדינה — שיפור הדתס לחתורה ומצוות, תועת החתורה בתשובה, בניסתן המיטיבה של כלל הפלענת חזרתות לשותפת מליאה בממשלה — יתכן שהרב שינה את המישות אל מדינת ישראל בהתאם. כך נראה מתשובתו לבית שוחטנטיס לצד"ל ואשר פורסם ב'חתומיך' ח"ה עמ' 101. וכן משמע מתשובתו בא"ח ח"ד סי' ע"ס יא, אשר נכתבה בשנת תשל"ט.

ואף שאלו שעשו זה לדגל וסופן למדינת-ישראל היו רשעים, מכל מקום לא החזיקו זה (הדגל) לדבר קדוש שנומא שיהיה חשש גרידה דעבודה זרה ... והיו זה ככל דבר חל ... ואם היה כה כלא מחלוקת לעקור כל עניין הדגל, כדי שלא יהיה ויכרין למעשה הרשעים, היה ג"כ אולי נכון לעשות, אבל הדי לעשות מחלוקת בזה.

גם רבנו, הרב צבי יהודה קוק זצ"ל, היה רגיל להזכיר, שבתחילת הציונות היו רק שני גדולי ישראל, ר' חיים מבריסק ור' דוד מקרלין, שהתנגדו. כאשר נשאל למה, השיב: זכרי לא היו די סיבות להתנגדו.²

2. איסור הקמת מדינה לפני ביאת המשיח

טענה שנייה באה מצד מיעוט הרבנים, ובראשם האדמו"ר מסאטמאר, שטוענים 'מלחמתהונו ומחלוקתהונו על המדינה הציונית אינו מפני שאנונה דתית כראוי, אלא אנו חולקים על כל עיקר יסודה אפילו הייתה חרדית'.³ וד"ל הצדיק הרב יואל משה טייטלבוים זצ"ל, האדמו"ר מסאטמאר.⁴

ואף אם יהיו כל חברי הממשלה כולם אהובים, כולם ברורים, אף כתנאים ואמוראים — מכל מקום, אם לוקחים הממשלה החזרתית מעצמם טרם שהגיע הזמן, הרי דחיקת הקץ, שהיא כפירה בתורתנו הקדושה ובאמונה.

הרבנים מתבססים בעיקר על האגדה כמסכת בתובות (קיא,א) ולפיה, הקב"ה השביע את ישראל כצאתם לגלות "שלא ידחיקו את הקץ, ושלא יעלו בחומה" (פרשי"י, יחד, בור חוקה).

אגדה זו אינה מובאת להלכה ע"י הר"ף, הרמב"ם והרא"ש, ואינה מתחבת כלל בטור ובשלחן-ערך. כל ההדאמונא לקבלה כהלכה פסוקה כבר הופרכה בדורנו ע"י גדולי הפוסקים מהרבה טעמים —

- א. זוהי אגדה, ולא הלכה.⁵
- ב. עליות הדרגתית אינה ייחוד בוד חוקה.⁶
- ג. מאז שניתן רשיון אומות העולם לחזור לא"י, שוב אין העליה נעשית 'כבוד חוקה'.

- 2. עיסור בתנים וזיון 80, מרחשוון, תשנ"ב עמוד 20.
- 3. מהחברת 'ביאור על העצמאות', (נרכזה ומסדרה ע"י ירמאי ה"י, ירושלים, תשל"ל.
- 4. וואלפישטר, מאמר שלש שבועות פרק עז.
- 5. שו"ת אבני-זנוז י"ד סי' ט"ז, פני-יהושע כתבתו קוב ועי' בספר התקופה-החדולה לרב מ"ס כשר ע"ש קפ"ו.
- 6. שו"ת רשב"ש סי' ב, וכן משמע מיומא טוב.
- 7. שו"ת אבני-זנוז י"ד סי' תנ"ג ר' מאיר שמוחה מדינוסק (נעל או"ר-שמוח ומשך-דמעה) מוכח בס' התקופה-החדולה ע"י קער; אסדהנוס-שמוחה ע"י ר"צ כבר מקמונים מוכח שזגאלה חתיה ע"י רשיון פאטות העולם, כמו כופן כורש — עי' רד"ך (תהלים קמ"ג פי' המיוחד

והושעים מירם והצילם, ונברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום, והושעו ישראל מירם, והעמידו מלך מן הכהנים, וחזרה מלכות ישראל יתר על מאתיים שנים עד החורבן השני.

דיק הרמב"ם לכתוב שהחשמונאים היו כהנים — וכי מה זה שונה אם הם מראובן או משמעון, כהנים, לויים או ישראלים? וחזר הרמב"ם והדגיש פעם נוספת, שמה לא שמו לב: "זהעמידו מלך מן הכהנים". מסתבר, שהרמב"ם התייחס לכתיבתו של העמדת מלך שאינו משכב יהודה, שאינו משיח ישראלי. לכתיבה זו התייחס הרמב"ם ברברת יעקב ליהודה' לא יסור שכט מיהודה ומחוקק מבין רגליו" (בראשית ט"ז).

ולפי דעתו, היו המלכים המולכים על ישראל משאר השכטים אחר דוד עוברים על דעת אביהם ... וכאשר האריכו ישראל להמליך עליהם משאר השכטים מלך אחר מלך, ולא היו חוזרים אל מלכות יהודה, עברו על צוואת הק"ן, ונעשו כהם ... זה היה עונש החשמונאים שמלכו ככת שני, כי היו חסדיי עליון ... ואעפ"כ נעשו עונש גדול ... בעבור זה שפלו ולא היו מורע יהודה ומכית דוד, והסירו חשפט והמחוקק לגמרי, ואפשר ג"כ שהיה עליהם חטא במלכותם מפני שהיו כהנים ... ולא היה להם למלוך, רק לעבור את עבודת ה'.

וכן דעת הרמב"ם עצמו, שפסק בספר המצוות (ל"ח שס"ב):
הזהירו שלא לננות עלינו מלך איש שלא יהיה מורע ישראל ... וכן שאר מנזין ... אמנם המלכות לכל כבר ידעת מספרי הנבואה שובה בה דוד, וכן זרעו אחריי עד סוף כל הדורות. אין מלך למי שאימין תורת משה ארוך כל הנביאים, אלא מורע שלמה לבד, וכל מי שהוא מנולת זה הזרע הנכבד, לענין מלכות נכרי קרינא ביה, כמו שכל זרע אחר בלתי זרע אהרן לענין עבודה ז"ר קרינא ביה, וזה מבואר, אין ספק בו.

נמצא איפוא שכשהדגיש הרמב"ם פעמיים שהחשמונאים היו כהנים, בא לומר שלמרות שיש בכך איסור, מכל מקום יש לחנוג את העובדה ש"חזרה מלכות לישראל", כי עצמאות היא חיונית לקיומנו, וכפי שנראה להלן, אם למלכות החשמונאים כך, אין סיבה שלמדינת-ישראל הנבחרת היה יחסו של הרמב"ם משתנה.

ואם יסמך מבקרה של מדינת-ישראל את טענותיו על דברי הרמב"ם, האומר שהחשמונאים חטאו כעצם מלכותם, הרי שאת חשבתו ימצא בסוף דברי הרמב"ם שם:

הנה שנו כבאן, שאין מושחין מלכים מן הכהנים ... שהוא לכבוד יהודה ... ולפיכך, אע"פ שישראל מקימים עליהם מלך משאר השכטים, כפי צורך השעה, אין מושחין אותן שלא יהיה עליהם חזר מלכות, אלא כמו שופטים ושוטרים יהיו.
נמצא, שלרמב"ם עונש מלכי ישראל והחשמונאים היה כגלל שמשחום בשמן המשהה והיה להם 'חזר מלכות'; וכנוסף לכך, החשמונאים היו כהנים, שעליהם

מלכתחילה כרוי שחלות השבועה היא רק יום פקדי אהבם, ויום פקידה הרי כבר בא רשיין אומות העולם הוא פקידה (כנ"ל): "הקץ המנולה" של פריחת א"י מוכיח שחזי פקידה: זועות הגלות שהכריחו מאת אלפים לברוח לארץ-ישראל תן פקידה; והמערורות המונים (אפילו החילונים!) הוא וראי מאת ה'.

הפדת אומות העולם את שבועתם (שלא ישחבדו בתן בישראל יותר מדי) ניטלה את כל השבועות, שהרי נפסק בשו"ע יו"ד ר"א: "שניים שגושבעו לעשות דבר אחד, ועבר אחד מהם על השבעה — השני פטור, ואין צריך התרה".

הר"א פירש "שלא יעלו כחומה" — לכנות בהמ"ק.⁷
ז' "מעשה רב" של רבי עקיבא וכל חכמי דורו במרד בר כוכבא מוכיח הלכה למעשה, שאין לחכות לנסים ולמופתים, ואין להזמנע מלמרר באומות העולם. מעשה זה מוכיח להלכה ברמב"ם הל' מלכים י"א.

הארבה בריון כאגדה זו רק הטעה את הקורא לחשוב, שיש יסוד לגיטומי לטענתו "שלושת השבועות", ולכן נקצר. נפנה את הקורא לחזרתו של מר"ד ור"ב שלמה אבינר, "שלא יעלו כחומה", שם נפרך בשם גדולי ישראל את "פחד שלושת השבועות" (לשון בעל אור-שמה) משליש עשרה פנים שונות, עוד נשוב נראה להלן כי, לפי המובטח, קודם לכתיבה של מלכות המשיח תקום מדינה, אמנם בקשר לכך, יש טענים, שעל מדינה כזו להיות נשלטת בידי מי שהוא מורע יהודה ומכית דוד, שכן הובטח לא יסור שכט מיהודה.

ב. חנוכה — מורל לחג העצמאות

לפדות לשתים מן הקישיות — עצם קיומה של מדינה חילונית (שאגנה מתבססת על חוקת החורחה) והנהגתה בידי מי שאינו מבית דוד — נכלל למצוא תשובה מתוך דברי הרמב"ם בהל' חנוכה ג"א —

בבית שנו, כשמלכי יון גזרו גזרות על ישראל וניטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה וכמצוות, ומשטו ידם בממזנם ובכנותיהם, ונכנסו לחיבל ופרצו בו פראות וטמאו חטהרות, וער להם לישראל מאור מפותיהם ולחצום לחץ גדול, עד שריחם עליהם אלקי אבותינו

לרמב"ם שיר-השרים ת"ג: ר' שפירא נאמן באמנות-הדת פ"ח ועוד (עי' בתורת 'שלא יעלו כחומה' — להלן תיקון: שלא יעלו — לרב שלמה אבינר עמ' 7).
8. סנהדרין ע"ז ע"פ יחזקאל ל"ח ע"פ עמ' 11.
9. ע"י שלא יעלו עמ' 15.
10. שו"ת ישעיהו-מלכ"ס י"ט.
11. ספר החזון ת"ב: אור-החיים וקרא בת"ב: הנצי"ב באגרת שנספר שיבת-ציון ריש ח"כ. וע"פ שלא יעלו עמ' 9.
12. ע"י שלא יעלו עמ' 18.

עצם קיומנו הלאומית היה בסכנה. אגן סהדי מתולדותינו בגלות, שמדינה יהודית וצבא ישראלי הם הדרך היחידה לקיים החובות של פיקוד-נפש: "זוהי בזה" (ויקרא יח,ה); "לא תעמוד על דם רעך" (ויקרא יט,טז); "הצלתי ישראל מיד ער שבא עליהם" (רמב"ם, הל' מלכים תמ"א); "להציל הנרדף" (הל' רוצח א"ח, ל"א כ"ח ע"ג); "לא תחוס עיניך" (שם, ט"ז); אילו הייתה לנו מדינה יהודית, כפי שזכינו לה כיום, הייה גורלם של יהודי אירופה בתקופת השואה שונה לגמרי שונה. מלכיות יון גורר גזרות על ישראל וביטול דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות ... ונכנסו להיכלל ופירצו בו פראות וטמאו הטהרות. והיתה זו מניעה כחופש הדת, וחופש זה לאו מילתא זוטרתא הוא, כמו שמרחיב הרמב"ם בהלכות תשובה ט"ב:

ומפני זה נתאו כל ישראל, נביאיהם והכמיהם לימות המשיח — כדי שינוחו ממלכות שאינן מניחות להן לעסוק בהרה ובמצוות כהוגן; וימצאו להם פרנע וירכו בהכמה, כדי שיוכו לחיי העולם הבא ... ימות המשיח הוא העולם הזה, ועולם כמנהגו דהלך, אלא שהמלכות תחזור לישראל, וכבר אמרו חכמים הראשונים: אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבור מלכותו בלבד.

וכן מצאנו בנבואה במסכת מגילה (יר"א) בטעמו של רבא, שכל עוד אנו משועבדים, ו"עבדי אחשוורוש אנן" אי אפשר להודות לקב"ה, באילו "עבדי ה'" אנחנו. רק מי שאין לו ארון אחר, יכול לעבור את ה' בלב שלם — "כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. אני ה' אלוקיכם" (ויקרא כה,טז).¹³

הרי לנו עוד סיבה לחיזיונותה של מדינת-ישראל היום, כמלכות החשמנואים דאג, דהיינו חופש הדת, באין פחד או גזרות האוסרות קיום תורה ומצוות, בלי חטיפת ילדים לצבאות נכריים למשך עשרות שנים, או שמדורת הכופים הכופים להחנצרות, החאסלמות, החיזיונות או התבללות.

7. המדינה — פתרון להתבללות

כל אדם מושפע, במידה מסוימת, מסביבתו, לכן הורנו חז"ל: "קנה לך חבר, הרחק משש רע, ואל תחבר לרשע" (אבות א"ז); "אוי לרשע אוי לשכנה" (סוף מס' סוכה); "אם אתה נוחן לי כל כסף חוהב ואבנים טובות שכעולם, איני די אלא במקום תורה" (אבות ג"ט) וכדו'. קצב ההתבללות ואחוזי נשואי התעוררות בחוג לארג מערדים על הבנייתיה שיש בידת ישראל כול הגוים. החשש להתבללות מחמת לחץ חבתי קבע להלכת, ש"אל ידור אדם בעיר שיום השוק הוא בשבת, כי אי אפשר שלא וחסא" (משנה-בבבב"ה ג"קטו ע"פ ספר חסידים סי' רסב).

13. ועי' מנחת מנח בענין 7. הברכות שחסיפו לנכרות חשתי, ובמאמר "שלא עשני אשה כמאהלי תורה" חשר, תשמ"ג.

לדיות משוחזים לעבודת ה' בלבד. אבל מי שאינו כהן, ונוסף לכך השעה צריכה לה אוי אין הוא ואף לא כל ישראל עובדים במאומה, וכפי שניתן למנות שותפים ושותרים שאינם מביני דוד.¹³

נזכור עוד, שהרמב"ן עצמו הלא הוא המדינש — בהוספתו לספר המצוות, עשה ד' —

שמצוות ירושת ארץ-ישראל החלה עליו בכל הדורות, היא שלא נעובה כיר וולתנו מן האומה או לשממה". "צורך השעה" הוא איפוא שהיה שלטון יהודי בארץ-ישראל, וכשאין אנו יורעים מיהו מביני דוד, עלינו להעמיד "איש נבדל".

נוסף עוד ששיטת הרמב"ן, שהיה חטא כמלכות החשמנואים, אינה מקובלת על כל הראשונים לדעת הר"ן ברדוש ז' מדרשוותי לא יסור שבט מירדדה" אינו מצד ואף לא אזהרה, וממילא לא חטאו החשמנואים כלל.

כאמור, גם לשאלת חילוניותה של המדינה התייחס הרמב"ם בדבריו על מלכות החשמנואים. הוא הכניס לחיבורו ההלכתי את העובדה ההסטורית, שמלכות החשמנואים נמשכה תר מ' 200 שנה. מה לעובדה הסטורית זו ולהלכה?

נראה, שהרמב"ם בא להדגיש, שחזרת ההודאה בתג החנוכה אינו רק על נט פך השמן, או משום הנצחון הצבאי, ואפילו לא על חזרת העצמאות לישראל בשנה הדיא, אלא — לימדי הרמב"ם — עליו להודות לקב"ה על כל שנה ושנה של מלכות ישראל, אפילו אם היא במדרגת מלכות החשמנואים. המלכים שיצאו מביני דוד היו לרוב צדוקים, מחייונים ויש שאפילו עבדי עבודה זרה; ועוד טרם הוכרנו את שפוכת הדמים וקלקולים אחרים שפיו אדם לחבור. כגמ' עבודת-היה ט"א מובא שבחן חשבון 200 שנות מלכות בית החשמנואים כלולים 103 שנים שמלכו מביני הורדוס הרשע.

נמצא שלפי הרמב"ם יש חובה לחנוג ולדורות גם על מדינה יהודית שהיא צדוקית, מהחיות אלילית, ואם עליה כך, על מדינה שהיא רק חילונית עאכ"פ. אולם מרדע העניק הרמב"ם חשיבות בה רבה לשלטון יהודי.

3. המדינה — פתרון לאנטישמיות

תשובה לכך יש למצוא שוב באותה הלכה כרמב"ם, בהלכות תשובה. מלכות החשמנואים פתרה את הכעיות שהיו קודם להעמדתה, והן: מלכיות יון גורר גזרות על ישראל ... ופשוט ידם כממונם ובכנותיהם ... וצר להם לישראל מאור מפניהם ולהלום לחץ גורל.

13. עי' עוד מה שניבא לקמן מדברי המלבי"ם על מסיכה ד"ח.

14. עיין בערכים "חשמנואים" ו"הורדוס" באנציקלופדיה אצטרי-ישראל.

הרי שני חלקים למצוה: 'זהו'שחתם' — 'שלא נעזבה ביד זולתנו מן האומות'; 'וישבתם' — 'או לשממה'. כלומר, לא סגי ליישב את ארץ-ישראל, אלא שיהא צריכה להיות תחת שליטוננו. וכן כתב ה"ד ישראל מקוטנא בש"ת ישועות-מלכו ויד' סי' סו, לפני כמאה שנה:

בעיקר המצוה אינו אלא הירשה והישיבה, באדם העושה בתוך שלו לכבוש א"י שתהא תחת ירושתנו. לא על בראה ורקנית של עתה (פי' שדארץ בידו התורקים).

'כל הפוסקים ראשונים ואחרונים' (לשון פתחי-תשובה אה"ע עה"ג) הוריעו בענין מצות יישוב א"י כרמב"ן. נראה שאף שיטת רש"י (כמדובר לגנ"ג) היא, שרק 'וישבתם' היא הנטחה, אבל 'זהו'שחתם' היא מצוה, שכן בפירושו לשי"ס (ניטין ת"ב והכמות ס"ד א) כתב שיש מצוה ביישוב הארץ.

לענייננו, אף ה"ד יצחק ויד' לאון, במגילת-אסתר שעל ספר המצוות, יורה שבמובנו חזרה מצות יישוב א"י להיות מצוה ככל המצוות. שהרי לדבריו לא מנה הרמב"ם את המצוה בין תרי"ג המצוות רק משום שאין היא מצוה לזרות, והיא תחזור רק 'כאשר לא נהיה משועבדים לאומות'. הלא אם כן כיום, כשהורה מלכות לישראל, מסתבר אף לשיטתו שהורה המצוה למקומה.¹⁷

ז. מדינת ישראל בתהליך הגאולה

המקורות המפורשים המאלפים ביותר כדו"ל, המלמדים על מעמדה של מדינת-ישראל הנוכחית, הם בקשר לתפקודה בתהליך הגאולה החזונית מראש ע"י כורא כל העולמים, שדבר אחד מדבריו אחר לא ישוב ריקם.

המהר"ל קובע בריש נצח-ישראל, שניתן ליעתן איך תהיה הגאולה ע"י הפכו — הגלות. הגלות מאופיינת בשלוש תכונות: יציאה ממקומנו הטבעי, הפיזור, והשעבוד לאומה אחרת. סמני הגאולה הם איפוא: חזרה לא"י, קיבוץ ואיחוד העם, ועצמאות.

חלקה של העצמאות בתהליך הגאולה איננה אמונה רעיונית בלבד, אלא היא מעגנת בהלכה ממש. בשלחן-ערוך (או"ח סי' תקס"א) נפסק: 'הרואה ערי ירודה כחורבן, אומר: ערי קרשן היו מרב' וקרעי'. מהו החזרה ההלכתית ל'חורבן', המחייב קריעה זו? בין הקריעה נלמד כגמ' מתד-קטן כו"א ממעשה האנשים שעלו לגלגליה וקראו על 'חורבן' מצפה (ירמיהו מא"ה), למרות שנשאר

17. אמנם במגילת-אסתר הוכיח שלושה תנאים לתקופה שתחזור ומצוה, והם: אין מצוה זו נדרתה ער עת בא המשדח; 'כאשר לא נהיה משועבדים לאומות'; 'דוקא בזמן שביט המקיש קיים'. האם ריזק בעל מגילת-אסתר שצריכים שיעברו ויקא שלושה שלבים אלו — עצמאות, משיח ונבין ביה-המקיש — או שהוא משתמש בכל הביטויים הללו לאחריהם? הרמב"ם ומשכאב עצמאות אף הוא כבר נחשבת לאחריהם הופים? וד"ע.

מבאן זוכתו של אדם לזר: דוקא במדינה של יהודים, וכן הורה הרמב"ם בגארת-השפד (רו"צ) מוסר הרב קוק עמ' ס"ד):

אפילו היו שתי מדינות מישראל: אחת מהן יותר טובה כמעשיה וכמנהגיהותיה, ויותר מרקקת ונכנעת למצוות מן האחרת — שחייב ירא ה' לצאת מאחתה שמעשיה אינם כל-כך (נכונים) לאותה מדינה טובה ... וכל זה כשיהיו שתי מדינות ישראל. אבל אם היה המקום (פי' שהיא גר' עם) מן הגויים — ישראל העומד עם על אחת כמה וכמה שהוא חייב לצאת מאחתו מקום וללכת למקום טוב (למדינת-ישראל הוחדדה), שכן אמר דוד המלך עז"ה: 'כי גרשוני היום מהסתמח בגלות ה' לאמרי: לך עבור אלהים אחרים'. הנה שקל דירתו בין הגויים, כאילו עובר אלהים אחרים.

אמנם מדינותנו עדיין אינה ממלאת את כל ציפיותינו בתחום הרוחני, אך מכל-מקום, אין מקום בעולם שחגו ישראל והשבת, הכשרות ומנהגי ישראל הינם תרכות המדינה, אפילו של החילונים, וכו"ה זכינו לראות את מרכז התורה והיישובות חוזר לציון, לקיים דברי ישעיהו: 'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים'.¹⁸

היחזרות הללו, שמוכיח הרמב"ם, מעידים על חזיונותה של מדינת-ישראל, אפילו אם היא היתה ממוקמת באונגריה.¹⁹

ה. השלטון בארץ-ישראל כמצוה דאורייתא

עד כה ראינו שמדינה יהודית היא חשובה באמצעי לקיומנו הרוחני והפניי. במישור אחר לגמרי נראה שיש חובה מדאורייתא, שארץ-ישראל תהיה תחת שלטון יהודי, כלומר, שמדינת-ישראל היא אוריאל בפני עצמה. כבר הוכחו דברי הרמב"ן —

שנצטוונו לרשת הארץ אשר נתן הא-ל יתברך לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב, ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות או לשממה. והוא אמרו לרם: 'זהו'שחתם את הארץ וישבתם בה. כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה. והתחלחתם את הארץ (כמדבר לגנ"ג וד) ... היא מצוות עשה לזרות.

18. אמנם אילו היתה במצא מדינה יהודית בח"ל, ואילו בארץ לא היתה קיימת מדינה יהודית, הרמב"ם עצמו פסק בהל' מלכים ה"ב: 'לעולם יודו אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עובים, ואל יודו בשעה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל' — 'אחריה ארץ ישראל עריפה מאורה יהודית'. זאת למרות החשיבות שמעניק הרמב"ם להשפעת הסיבה, כגורם בגארת. מנעין, שמקורו של הרמב"ם (מהתוספתא ע"ז ת"ב ונבבל בתוכה ק"ב) לתרופה ישוב א"י על מדינה יהודית הוא אותו פסוק — 'כי גרשוני ... לאמר: לך עבור אלהים אחרים'. ובאמת זוהי הדרשה המקורית, ולא כמו שהביא באחרת.

על אכזבה זו בין מלוכה לבין ממשלה העמידנו גם הנצי"ב מולולויץ. בפרשו את הפסק יצי תבא אל הארץ ... ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים וכו' שום תשים עליו מלך ... (דברים יח"ד) שנחלקו בו חז"ל (סנהדרין כ"א) אם הוא מצוה או רשות. וזו לשונו:

"ואמרת" ... היה במשמע שאין זה מצוה במחלט למנות מלך אלא רשות, כמו 'ואמרת אוכלה בשר וכו''. והרי יודע בדברי חז"ל דמצוה למנות מלך, ואם כן, למאי כתיב 'ואמרת וכו'?' ונראה, דמשום דלהנהגת המדינה משתנה אם מתנהג ע"פ דעת מלוכה או עפ"י דעת הגם ונבחרתם — ויש מדינה שאינה יכולה לטבול דעת מלוכה. ויש מדינה שבלא מלך הרי היא כספינה בלי קברניט — ודבר זה אי אפשר לעשות ע"פ הכרח מצות עשה ... לא אפשר עצות בהחלט למנות מלך כל זמן שלא עלה בהסכמת הגם לטבול עול מלך עפ"י שראויים מדינות אשר סביבותיהם מתנהגים בסדר יותר נכון.¹⁹

הרי לנו המונה שלמה מרכיבי בניאנו ורכותינו ו"ל איך תיראה הממשלה הראשונה (מיכה) שכאחז בעקבות החחלה קיבוץ גלויות (הדגשת המלבי"ם). היא תהיה דמוקרטית (הנצי"ב המלבי"ם), קטנה, וחילונית (מהר"ל) ומתוכה תצמח מלוכה המשויה כל זה בנוסף למה שראינו לעיל, שההחידוש העיקרי של ימות המשיח היא העצמאות — אין בין עולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות כלבד".

ג. מדינת ישראל — אור לגוים

אולי הפן החשוב ביותר של מדינת ישראל לטווח הארוך הוא מצד תפקידי הבין-לאומי — "שגוי קדוש, טגולת העמים, גור אריה יהודה נעור מתרדמתו הארוכה, והנה הוא שב אל נחלתו" (אננות הראיה), אג תקעא, ראו לחקודי לכל מאמר שלם, ולהרחיב בו את הדיוור על השינוי עצמאותנו הלאומית לתפקידנו הנעלה. כאן ננסה להמצת בקיצור כמה נקודות עיקריות:

1. השפעה על הגוים היא אפשרית רק ע"י מעצמת מוכשרת: "או תהיה השפעה קולטורית (תרבותית) אמיתית לישראל בעולם, שעם חשוב משפיע לא רק בפרט נפרד ממנו, כי אם בכל עצמותו" (הרא"ה קוק זצ"ל בעקביה'אגא, מאמר 'דעת אלוקים' עמ' קלח), בשם שהעולם כולו הולך כיום שולל אחרי התרבות האמריקאית, כן — להבדיל בין טומאה לטהרה — ילמדו מאתנו לעתיד לבא, בכוחנו 'טובה חכמה מגבורה, וחכמת המסכן בויה ודרכיו אינם נשמעים' (קהלת ט"ו).

19. תל"ע דבר הנצי"ב אודות אלו שאמרים 'דאי היה הדבר הנדול הזה (המלוכה) באופנים אחרים ... כאשר מצייר ברעה בני אדם כי על זה לקח משה ... ואין לעיתים לאדם כי נצרך להיות באופן אחר' (מבא בס' שיבת ציון ח"א עמ' 17).

שם תושבים יהודים רבים. מכאן פסקו האחרונים¹⁹ ש'אפילו יושבין בתוך ישראל, כיון שישמעאלים מושלים עליהם, מקרי כחורבנו'. עצמאות יהוה אפוא היפכו של חורבן, ובהגשמתה שוב אין אומרים 'ערי קדשך היו מרכב' ואין קורעים.

וכי"ע מ"ר הר"מ פיינשטיין זצ"ל הלכה לפעשה (אגרות-משה או"ח ח"ד י"ד ע"ס י"א): 'אף שעדיין לא נגאלנו בעודה', אין לקרוע בראיית ירושלים, מאחר שהיא בחסד הש"ת בניה להפארת, ואינה עכ"פ כרשות אומות עבים'. והאם היציאה מחורבן — דהיינו: עצמאות — תבוא, לפי המקורות, לפני ביאת המשיח? גם על כך מפורש מרכיבי המהר"ל בנבחרת-הגם (פרק יח): ולעתיד, מלוכה המשויה שתתחדש, מלוכה חדשה היא, ויציאה מן המלוכה הראשונה שלפני זה, וזה כי מלוכה ישראל הקדושה, שיש לה מדינה אלקית פנימית, היא צומחת מתוך מלוכה בלתי קדושה. 350 שנה לפני הברות עצמאותה של מדינה 'חילונית', כבר כתב המהר"ל על ההכרח שבצמחתה של 'מלוכה בלתי קדושה'.

לדברים אלו יש מקור בדברי הגבאים. כך ניבא הגביא מיכה (ד"ח): 'ואתה מגדל עדר, עפל בתציון עריך תאתה ונאה הממשלה הראשונה, ממלכת לבת ירושלים'. המלבי"ם בפירושו לפסוק זה מוצא שהמלוכה תבוא בשלש מדרגות, וזו לשונו:

א. תחילה 'בת ציון עריך תאתה' — שהגלויות יתחילו להתקבץ, ואת"ל —

ב. 'ונאה הממשלה הראשונה' — תבוא ממשלה קטנה, שיהיה להם קצת ממשלה והנהגה, כמו שהיו לישראל בימים הראשונים לפני מלך מלך לפני ילני ישראל, שהיה להם שופטים מנהיגים אותם. ג. ואת"ל תבא 'ממלכת לבת ירושלים' — יהיה להם מלוכה קבועה, שהיא מלוכה בית דוד, שאח"כ ימליך המלך המשויה בממלכה קבועה.

ומסוף המלבי"ם, שדבר זה — שמלוכה בית דוד תתגלה בהדרגה, ותחילה לא יהיה רק במדרגת שופט, ותעלה לאט לאט עד שיהיה לה 'המלוכה' — התבאר גם ע"י נביאים אחרים — 'וחקאל לך-בג-כה' לזכר-כה: 'עמוס ט"א, כבר זכינו אנו כמינו שאת שני השלבים הראשונים ראינו כמו ענינו — תחילת קיבוץ הגלויות, ואת הממשלה הראשונה, וזיקי גם המלבי"ם הבחין בין 'עממלה' לבין 'מלוכה' — לא רק מפני שכך צריך לצאת לפועל (בהדרגה) אלא הרי מפני זה ברוק הזהיר הרמב"ן, שאין לנו היתר להעמיד ממשלה שאינה משבט יהודה אלא כשאין לה 'הוד מלכות'.

18. בית-הסוף ב"ח מןקרארדם, ט"ז ומשה-בניה: 'ועי כפי"ח ונאליה-דרכה, מדת חירבן תליי בתוסף שלטון'.

ורכיעות, גם בצדדים החמורים של החיים —
 האחרות (גילויי אלוהיות) המגולה של העולם המוסרי, הרחוק
 והשכלי, עם העולם החמרי, המעשי, הטפני והחכרוני, מתבטאת
 בעולם ע"י ישראל. וטענתה של ארץ ישראל היא לבנון בעולם
 גילויי אחרות זו, הנתנת פנים חדשות לכל התרבות האנושית, לכל
 תפקידיה (אורות ישראל ח"ט עמ' קט)
 חידוד אור הרעה היושר והקדש בכל השדרות המעשיות. (אורות
 ישראל ט"ג עמ' קט)

בקיצור: מדינת ישראל מאפשרת את גילוי דרכי ה' והאיריאלים האלוהיים
 בכל מישור החיים.

4. השפעה תחתית רך בהארת אור המצוות והאמונה כמלאו —
 האמונה ככלל אינה מאירה כי אם בכנסת ישראל הברירה, השלימה
 בתוכה, כממלכתה, במקדשה, בארצה, בכל קנייניה הרחניים
 והחמריים. (אורות ישראל ו' עמ' קט)

כשם שאין השכינה שורה באיש יחיד, אלא על גבור ועשיר ובעל
 קומה ... כך אין השכינה הכללית שורה אלא בעם מלא גבורה,
 עושר וקוממיות. אלא שכל אלה ימצאו את ערכם רק בהתעשותם
 כמיסים להאור הרחני האלקי ... (הרא"ה ב'הקדמתו לשבת-הראשון,
 עמ' יג)

מטעם זה הרכה מצוות והאור שבהן מתגלות רק כשרוג ישראל כא"י, דהיינו
 כשמתקיים שלטון² יהודי בארצו הקדושה. רעיון אורי יש פה, שמקשר את
 המדרגה הרחנית של המצוות עם המדרגה הפיזית של עם ישראל — המצוות
 המתלוות הארץ אינם בתוקפן מראורייתא עד שעם ישראל חוזר לאיתנו.

5. השפעה כדרך של קידוש השם — 'זנה אלוהים', במשך ההסטוריה
 טענו הנוצרים, שייצאו לגלות והלכנו נע ונר בארץ בעקבות זה שלא קבלנו
 את משיחת ר"ל. אך כשהתבררה עצמאותנו בתש"ח, וכשחזרנו את ירושלים
 עידיק בתש"ז, כבר לא נשאר להם פתחון פה. כל זמן שהיינו מושפלים
 בגלות, 'זינה לי זמנתי להם יומם ולילה כאמור אלי כל היום: 'איזה אלקיך'
 (תהלים מב'ד); 'למה יאמרו הגוים: 'איזה אלקיהם? יודע בגוים לעניינו נקמת
 דם עבדיך השפוך' (תהלים עט"ו). כשגויים שואלים 'איזה אלקיכם?' — ברור
 שיש פה חלול ה'. לעומת זה, כשמדינת ישראל חוקה יכולה, בע"ה, לקום
 נקמת דם יהודי השפוך, הרי התשובה: 'אמרי לערי יהודה הנה אלקיכם'
 (ישעי' מט"ט).

20. עי' בתורש המוספור על סוכה דף ל"ג, ששמתש במונח 'דוד ישראל עליה לחתוף
 במקם ירשת וארץ, ובכך ראוי שירשה פי שלטת

2. השפעה מצלחה יותר בריבון המשפיעים ב'ממלכת בתנים', ולא ע"י
 'עם מפור ומפורד בין העמים', שאז רק מתנוצץ ניצוץ יהודי פה ושם, אך
 אינו מאיר ב'אור ליונים'.

3. 'אור ליונים' מובנו השפעת דרכי ה' בכל תחום. ראשית, גם בחיי
 המון העם (ולא רק ליחודי סגולה) —

בראשית מטעו של העם הזה ... נתגלתה השאיפה להקים ציבור
 אנושי גדול אשר 'ישמור את דרך ה' לעשות צדקה ומשפט ...'
 (בראשית יח"ט), ולהצליח בוה את כל האדם (האנושות) כולו.
 למלאה של שאיפה זו צריך דוקא, שציבור זה יהיה בעל מדינה
 פוליטית וסוציאלית (כסא ממלכה לאומית, ברום התרבות האנושית,
 'עם חכם ונבון ונוי גדול' (דברים ד"ו), והאיריאה האלקית המוחלטת
 מושלת שמה ומחיה את העם ואת הארץ במאור חייה. למען רעת
 שלא רק יהודים חכמים מצויינים חסידים ונורים ואנשי קדש חיים
 באור האיריאה האלקית, כי גם עמים שלמים מתוקנים ומשוכללים
 בכל תיקוני התרבות והישוב המדיני, עמים שלמים הכוללים בתוכם
 את כל השדרות האנושיות השונות מן רום האינטליגנציה האמנותית,
 הפרושת, המשכלת והקדושה, עד המערכות הרחבות, הסוציאליות,
 הפוליטיות והאקונומיות, ועד הפרולטריון לכל פלוגתי. אפילו חיותר
 נמוך ומנושם. (אורות, לרא"ה קוק, עמ' קד)

שנית, גם ברשות הרבים —
 ... ההברה המבוכרת שהיא מיוחדת לישראל ... והיא העיבור של
 האיריאלים האלקיים — לעבדם, לשכללם, להשתדל לשגבם,
 להאיריים בעם, באדם ובעולם. (עקבי הנאן, מאמר 'עבודת אלקים',
 עמ' קמ"ה)

שלישית, גם במישור הלאומי —
 הגנו חשים בקרבנו כולנו, כללות אומתנו, שהטוב המוחלט, הטוב
 אל הכל, לואת ראוי לכסוף, ועל יסוד זה ראוי לסיך ממלכה ולהנהיג
 פוליטיקה. ואנו רואים מכשרנו שהטוב המוחלט הוא הטוב האלקי
 הגדו: שבמצויאות כולת, והגנו שואפים תמיד לצאת בעקבותיו כמובן
 לאומי וכללי. (אורות התחייה סי' ג, עמ' נב)
 עובנו את הפוליטיקה העולמית ... עד אשר תבוא עת מאשרת, שיהיה
 אפשר לנהל ממלכה בלא רשעה וכרכרות ... והנה הגיע הזמן ...
 (אורות המלחמה סי' ג, עמ' יד)

מטרת התורה להקים 'מדינה שהיא ביסודה איריאלית ... מדינה זו היא באמת
 היחיד עליונה בסולם האושר, ומדינה זו היא מדינתנו מדינת ישראל, יסוד
 כסא ה' בעולם. שכל חפצה הוא שיהיה ה' אחד ושמו (פי') התגלות דרכי ה'
 בעולם — עי' פסחים ג"א ובספר הכוזרי ריש מאמר ב' — עי' מדינת ישראל)
 אחד' (מאוחד, כביכול, עם ה') (אורות ישראל ו' עמ' קט).

זררי נתון לסבב את חשיבות מדינת ישראל:

1. ב"מקדש" לאוירה יהודית ומרכז התורה.
2. שמבטיח חופש הדת.
3. שיפתור גם את בעיית ההתבוללות בארצות העמים.
4. ב"מקלט" לפתור בעיית האנטו-שמיות בגלות.
5. בקיום המצוה מראורייתא של ירושת ארץ ישראל.
6. כהלק חיזוי כההליך הגאולה.
7. כמסגרת חיונית להיות אור לגויים "התפשטות ייחוד ה' בעולם".

הטור לועז של ישראל, כאלו סוטר לועז של שכניה" (סנוהורין נתום) ומאידך: "הללו את שם ה' כי נשגב שמו לכבוד הודו על ארץ ישראל (ושמנים, ודרכי קרן לעמם... ה וכו') (תהלים קמתהג-ד.)

לכן מובן שהתפקיד המשיח הראשון, משיח בן יוסף, הוא לגאול את העם מבחינה לאומית, "אפרים משיח צדקי שמו, ומנבחה קומתו וקומת דודו ומאיר עיני ישראל ומושיע עמו, ואין כל אומה ולשון יכולה לעמוד בו" (לקט שמעוני ישעיה ס). יש חובה להפסיק את חילול ה' ולקדש את ה' בנאות ישראל, עם קרובנו, "ואחמול על שם קדשי... וקדשתי את שמי הגדול המחולל בגוים אשר חללתם כתובם (פרשי): "זמנה החילולך באמור אויביהם עליהם: "עם ה' אלה ומאראצו יצאו, ולא היה יכולת בידי להוציל את עמו ואת ארצו" ... ולקחתי אתכם מן הגוים... והבאתי אתכם אל ארמתכם" (יחזקאל לו) — זהו קידוש ה' ה' צבאות הוא ה' אלקי ישראל, וצבאות ישראל צבאות ה' דם".²¹

נטיים בדברי ה"ר יצחק אייזיק הלוי הרצוג, הרב הראשי בעת הקמת המדינה, בהמשכותו ללוחמים במלחמת השחרור (שו"ת היכל-יצחק או"ח סי' לו, סע' ו):

ויש להוסיף ביאור, שמה שכותב הרמב"ם: "זרע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה..." אין כוונתו דוקא על מלחמה כנגד הגוים שגורו להעביר את ישראל על הדת — שדה"י הוא מדבר שם גם על מלחמת הרשות, שהיא כדי להרחיב גבול ישראל — אלא שאורייתא וישראל וקדשא ברין הוא חד הוא, בדברי הוזהר הקדוש... שכל מה שישארל דורשי וחדו, וכפרט בארץ אשר עיני ה' אלקיך בה... יוגבר, ויקרב היום שעלין נאמר "כיום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד..."

שמה תאמר, הלאו לצערנו העמוק יש היום הרבה מישראל ואף כא"י שאינם שלומי אמוני ישראל — אל תאמר כך, שכבר כתב רבנו הגדול ד"ל בהל' משובה (ומה) "זכבר הכטיחה תורה שסוף ישראל לעשות משובה כסוף גלותו וכו'".

ואין ספק לדעתו, שייסוד מדינת ישראל בארץ ישראל למקדש ולמקלט לעם ישראל, זה יהיה השלכ של סוף הגלות, ואח"כ תבוא הגאולה, וכל המקרב את סוף הגלות מקרב את משובתם של ישראל, ומקרב את התפשטות ייחוד ה' באמת בעולם".

21. ישראל ותחייתה, פרק ח' עמ' כד. ועי' שמאל א' יזכר י"ט מי הפלישתי הערל הזה גלית) כי חרף מערכות אלקים חיים".